

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3111/2022. (III. 23.) AB HATÁROZATA

bírói döntés megsemmisítéséről

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Salamon László* alkotmánybíró párhuzamos indokolásával, valamint *dr. Horváth Attila* alkotmánybíró különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Kúria Pfv.IV.20.795/2020/4. számú ítélete alaptörvény-ellenes, ezért azt megsemmisíti.

Indokolás

I.

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselőjén (dr. Balázs Gábor egyéni ügyvéd) keresztül az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § alapján előterjesztett alkotmányjogi panaszában kérte, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a Kúria Pfv.IV.20.795/2020/4. számú ítéletének alaptörvény-ellenességét, mivel az az indítvány szerint a hivatkozott ítélet sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését, valamint IX. cikk (1) és (2) bekezdését.
- [2] A panasz alapjául szolgáló ügy tényállása szerint az indítványozó 2018. április 4-én (az országgyűlési képviselők választásának kampányidőszakában) sajtótájékoztatót tartott (amelyet ezen a napon egy tévéműsorban is bemutattak), ahol egy bulvárlap tudósítása szerint az alábbiakat nyilatkozta: „Kész Zoltán, Veszprém független országgyűlési képviselőjének válaszolnia kell arra, hogy hol van az a pénz, amelyet Czeglédy Csaba, szocialista politikustól kapott a 2014-es választási kampány finanszírozására”. A tudósításban emellett azt is idézték az indítványozótól, hogy szerinte „Czeglédy Csaba és bűnszervezete támogatja a baloldali és ’álfüggetlen’ jelöltek kampányát, köztük Kész Zoltánét is, akinek 50 millió forintot adott erre a célra [...]”. A cikk szerint az indítványozó a sajtótájékoztatón még több olyan állítást is tett, amely a két személy kapcsolatáról, és a kampány anyagi támogatásáról szólt. A közlés időpontjában Czeglédy Csaba ellen költségvetési csalás és gazdasági csalás gyanúja miatt nyomozás volt folyamatban. Az alapügy tényállása szerint az indítványozó már 2018. március 7-én is tartott egy sajtótájékoztatót, ahol a fenti állításokat szintén megfogalmazta, valamint fotóval illusztrálta, hogy Kész Zoltán és Czeglédy Csaba 2015-ben a veszprémi időközi választás napján együtt ebédeltek. Emellett pedig korábban, egy 2017. október 9-ei parlamenti felszólalásban azt mondta: „[...] az ügyészség vesztegetés miatt nyomozást rendelt el, tekintettel arra, hogy a Szeviép-károsultakat képviselő baloldali ügyvédet Czeglédy Csaba megzsarolta, és azt ajánlotta fel neki, hogy amennyiben Botkát nem támadja tovább, több tíz millió forintot fog kapni [...]”.
- [3] Az alapügy felperese, a fenti kijelentések alapján a jóhírnévhez való jogának sérelme miatt adott be keresetet, mivel álláspontja szerint azok valótlanak voltak, és túllépték azt a határt, amit neki közszereplőként még tűrnie kellene. Az indítványozó a kereset elutasítását kérte, mivel álláspontja szerint ő csak a véleménynyilvánítási szabadságával élt, és pusztán kérdéseket tett fel.
- [4] Az első fokon eljáró Budapest Környéki Törvényszék (a továbbiakban: elsőfokú bíróság) a felperes keresetét elutasította. Az ítélet indokolása szerint a jóhírnév sérelmét általában valótlan és a közfelfogás szerint is sértő tény állítása, híresztelése alapozhatja meg, amely alkalmas az érintett személy hátrányos megítélésére. Az elsőfokú bíróság kiemelte, hogy ezen ügyekben a PK. 12. számú állásfoglalása az irányadó, amely szerint a közléseket a maga egészében kell vizsgálni. A vizsgálat során pedig figyelemmel kell lenni a társadalmilag kialakult közfelfogásra is. Az esetleges pontatlanságok és tévedések, amelyek lényegtelenek az ügy szempontjából, pedig nem alapozzák meg a jogsértés megállapítását. A teljes szövegkörnyezet értékelésekor vizsgálni kell azt is, hogy a nyilatkozat alkalmas volt-e az érintett személy jóhírnevének tényleges csorbítására.
- [5] Az elsőfokú bíróság figyelembe vette az Alkotmánybíróság irányadó gyakorlatát is. E tekintetben az ítélet kiemelte, hogy az elhangzó vélemény felfokozott érzelmi állapotú és megbotránkoztató is lehet. Emellett fontos körülmény az is, hogy a kijelentések a közügyek vitatása körébe tartoztak-e. Mindezek alapján az elsőfokú

bíróság megállapította, hogy a peres felek közéleti szereplőnek minősülnek, és a kijelentések a közügyek szabad vitathatóságának körébe tartoztak. Emellett az Alkotmánybíróság 3240/2019. (X. 17.) AB határozata szerint jelentősége volt annak is, hogy az elhangzott mondatokat az indítványozó választási kampányidőszakban mondta, annak során pedig nagyobb tere van az ellenvélemények kifejtésének is. Ezen felül kampányidőszakban nagyobb teret kell engedni annak is, hogy ellenfelek szabadabban kritizálhassák egymást. Ebben az időszakban nem lehet a bizonyíthatósági tesztet mechanikusan alkalmazni, figyelemmel kell lenni ugyanis arra, hogy a vitatott kijelentéshez a választási kampányban milyen – a választópolgárok által is értelmezhető – jelentéstartalom társul. A fentiek figyelembevételével az elsőfokú bíróság úgy ítélte meg, hogy a sajtótájékoztató elhangzottak véleménynyilvánításnak minősültek, ezért a felperes keresetét elutasította.

- [6] 2. Az elsőfokú bíróság döntésével szemben az alapügy felperese fellebbezéssel élt (amelyben többek között arra hivatkozott, hogy az elsőfokú bíróság által citált alkotmánybírósági határozatok azért nem alkalmazhatóak az ügyében, mivel ő épp előzetes letartóztatásban volt, ezért nem volt megfelelő tere a cáfolat adására) a Fővárosi Ítéltáblához (a továbbiakban: másodfokú bíróság), amely azonban az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [7] A másodfokú bíróság ítéletében kiemelte, hogy az elsőfokú bíróság helyesen ítélte meg a sajtótájékoztató elhangzó kijelentések jellegét, és minősítette azt véleménynek. Az alkotmánybírósági és a nemzetközi bíróságok (többek között az Emberi Jogok Európai Bíróságának a) gyakorlata alapján ugyanis kétségtelen, hogy a vitatott kijelentések a véleménynyilvánítás szabadságába tartoztak. A másodfokú bíróság egyebekben is osztotta az elsőfokú bíróság érvelését. A felperes fellebbezésében hivatkozott reagálási lehetőségével kapcsolatban pedig kiemelte, hogy bár az az előzetes letartóztatásban lévőség miatt valóban korlátozott volt, de nem volt teljesen kizárt, ráadásul arra a felperes politikus társai is reagálni tudtak.
- [8] 3. A jogerős ítélettel szemben a felperes felülvizsgálati kérelemmel fordult a Kúriához, amely ítéletében a másodfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, és megállapította, hogy az indítványozó valótlannal állította a vitatott kijelentéseket, és ezzel megsértette a felperes jóhírnévhez való jogát.
- [9] Az ítélet indokolásában a Kúria kiemelte, hogy jelen felülvizsgálati kérelem elbírálása során figyelemmel kellett lennie a Pfv.IV.20.741/2020/5. számú ítélettel elbírált ügyre is, amelyben a jelen ügy alapját képező kijelentésekkel érintett másik fél tekintetében (hatályában fenntartva az adott ügyben hozott ítéltáblai ítéletet) megállapította a vitatott kijelentések okán az indítványozó felelősségét. Tekintettel arra, hogy a Kúria nem látta indokát a másik ügyben hozott ítéletétől való eltérésre, ezért az abban foglaltakat megerősítette: a sajtótájékoztató elhangzó kijelentések valóságát az indítványozó nem tudta bizonyítani, ezért a Kúria szerint nem politikai véleménynyilvánítás, hanem tényállítás hangzott el. Nem értett tehát egyet a Kúria a másodfokú bíróság érvelésével a tekintetben, hogy az Alkotmánybíróság gyakorlatából az következik, hogy az indítványozó által tett kijelentések a véleménynyilvánítás szabadságának oltalmát élvezik, mivel a cáfolat adására is széles körben lehetőség nyílt. A Kúria szerint az, hogy a kijelentések sajtótájékoztatón hangzottak el, arra engednek következtetni, hogy az indítványozó fel tudott arra készülni, vagyis a kijelentések valóságtartalmát is ellenőrizni tudta. A Kúria szerint egy kijelentés csak akkor lehet politikai vélemény, ha annak „legalább vékony ténybeli alapja” van. A Kúria szerint az Alkotmánybíróság kapcsolódó gyakorlata szerint sem lehet a jelölteknek olyan kijelentéseket tenniük, amellyel a választókat megtéveszthetik. A sajtótájékoztató elhangzó állítások tárgyi súlyuknál fogva is alkalmasak a felperes jóhírnévének sérelmére, és a Kúria szerint a felperes előzetes letartóztatásban léte a cáfolat adásának lehetőségét is szűkítette. A parlamenti felszólalásában tett kijelentése esetében pedig a Kúria szerint egyértelmű volt a tényállítási jelleg, ott ráadásul nem lehetett eltekinteni attól sem, hogy az indítványozó jogász, aki korábban ügyész is volt.
- [10] 4. Az indítványozó ezt követően fordult az Alkotmánybírósághoz. Alkotmányjogi panaszában kérte a Kúria ítéletének a megsemmisítését, mivel álláspontja szerint az ítélet az Alaptörvény több rendelkezését is sérti.
- [11] Véleménye szerint a kúrai döntés által sérül az őt megillető közügyek szabad vitathatóságának joga, valamint a véleménynyilvánításhoz való joga is. Úgy véli, hogy a Kúria ítélete eltér az Alkotmánybíróság által kidolgozott következetes gyakorlattól, azt hibásan értelmezi, és ezáltal sérti az Alaptörvény több rendelkezését. Az indítványozó szerint a sajtótájékoztató elhangzó kijelentéseket politikusként, a közügyek szabad megvitatásának joga körében tette és a szabad tájékoztatás jogával összefüggésben tett közzé információkat, amelyek a politikai vélemény fogalmi körében voltak értelmezhetőek. A nyilatkozatban érintett két személy is politikus, akik indul-

tak a 2018-as parlamenti választáson. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az ő esetükben is fennáll a nagyobb tűrési kötelezettség, ráadásul fontos figyelembe venni, hogy az érintett kijelentések kampányidőszakban hangzottak el, ahol a közügyek szabad vitatása kiemelten fontos: a politikai ellenfelek vitája, egymás politikai teljesítményének vitatása nagyobb szabadságot kell, hogy kapjon. E körben pedig akár a túlzó, felfokozott kijelentéseknek is helye van. Ilyen helyzetben az elhangzó állítások értékelése nem ragadhat meg pusztán annak direkt tartalmánál, hanem az ügy és a szituáció összes körülményét figyelembe kell venni. Az indítványozó arra is felhívta a figyelmet, hogy az elhangzó információt nem ő hozta elsőként nyilvánosságra, azok már korábban nyilvánosságot láttak, és több ezzel kapcsolatos véleménycikk is megjelent már – amelyekkel kapcsolatban a sajtótájékoztatón nem születtek helyreigazításra kötelező határozatok sem. Véleménye szerint az is fontos, hogy egy közéleti szereplőnek nem kötelessége a sajtóinformációk ellenőrzése. Jelen ügyben pedig álláspontja szerint nem állt fenn olyan körülmény, amely alapján feltételeznie kellett volna, hogy a sajtó által közreadott információk alaptalanok.

II.

[12] Az Alaptörvény érintett rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„IX. cikk (1) Mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához.

(2) Magyarország elismeri és védi a sajtó szabadságát és sokszínűségét, biztosítja a demokratikus közvélemény kialakulásához szükséges szabad tájékoztatás feltételeit.”

III.

- [13] 1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz az Abtv. 27. §-a tekintetében részben megfelel az Abtv.-ben foglalt formai és tartalmi követelményeknek.
- [14] 2. Az Abtv. 27. §-a szerint az alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [15] Az alkotmányjogi panasz határidőben a bíróságra érkezett.
- [16] Jelen ügyben az alkotmányjogi panaszt az alapul szolgáló eljárás alperese nyújtotta be az alapügyet érdemben lezáró bírói ítélettel szemben, amely tekintetében további jogorvoslatnak nincs helye.
- [17] 3. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában hivatkozott többek között az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésére is. E tekintetben az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy következetes gyakorlata szerint a testület csak kivételes esetekben, így különösen a visszaható hatályú jogalkotás és a felkészülési idő hiánya esetén ismeri el az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogbiztonság elvét olyan Alaptörvényben biztosított jogként, amelyre alkotmányjogi panasz is alapítható {elsőként lásd: 3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [14], többek között megerősítette: 3302/2019. (XI. 18.) AB végzés, Indokolás [26]}. Az alkotmányjogi panaszban az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével összefüggésben azonban az indítványozó nem adott elő érdemi indokolást a fentiek vonatkozásában [sőt lényegében az Alaptörvény B) cikkével összefüggésben egyáltalán nem adott elő érveket], így az Alaptörvény B) cikkére jelen ügyben alkotmányjogi panasz nem alapítható.
- [18] 4. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában hivatkozott az Alaptörvény IX. cikk (2) bekezdésének a sérelmére is. Ezen alaptörvényi rendelkezés tekintetében azonban megállapítható, hogy az indítványozó ezen cikk sérelmét csak arra tekintettel állította, hogy nézete szerint neki politikusként joga és kötelessége volt a demokratikus közvélemény kialakulásához szükséges szabad tájékoztatás, amelyet a kúriai ítélet álláspontja szerint korlátozott. E tekintetben azonban hangsúlyozni szükséges, hogy az Alaptörvény IX. cikk (2) bekezdése a sajtó szabadságát garantálja, vagyis a média számára biztosítja a szabad tájékoztatáshoz való jogot. Így e tekintetben

rögzíthető, hogy az Alaptörvény IX. cikk (2) bekezdése nem az indítványozó számára biztosít alapvető jogosultságot. Mindezek alapján megállapítható, hogy az indítvány ezen eleme nem felel meg az Abtv. 27. §-ában foglalt követelménynek, ugyanis az indítványozó olyan alapjog sérelmére hivatkozott, amely nem az ő alapvető jogának tekinthető. Ezért ezen alaptörvényi rendelkezés tekintetében az Alkotmánybíróság nem folytatott le érdemi vizsgálatot.

- [19] 5. Az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdése tekintetében megfelel az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében támasztott – a határozott kérelemre vonatkozó – törvényi feltételeknek. Az indítvány megjelölte az indítványozó jogosultságát, valamint az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést [Abtv. 51. § (1) bekezdés és 52. § (1b) bekezdés a) pont], az Abtv. 27. §-ában foglalt hatáskörben kérve az Alkotmánybíróság eljárását. Az indítványozó megjelölte továbbá az Alkotmánybíróság által vizsgálendő bírói döntést [Abtv. 52. § (1b) bekezdés c) pont] és az Alaptörvény sérelmet szenvedett rendelkezését [Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) pont]. Az indítvány benyújtását részletesen indokolta, kifejtve az Alaptörvényben foglalt jogok sérelmének mibenlétét [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pont]. Az indítványozó kifejezett kérelmet fogalmazott meg a bírói döntések megsemmisítésére nézve [Abtv. 52. § (1b) bekezdés f) pont].
- [20] Az Abtv. 29. §-ában meghatározottak szerint az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának további feltétele, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {erről elsőként lásd: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]}.
- [21] E tekintetben az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az ügy az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében biztosított véleménynyilvánításhoz való jognak a vonatkozásában felveti a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét. A kúriai ítélet kapcsán ezért vizsgálni kell, hogy a Kúria értelmezése a véleménynyilvánítás szabadságával kapcsolatban megfelel-e Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdéséből fakadó szempontoknak.
- [22] A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 31. § (6) bekezdése alapján, a panasz befogadásáról szóló döntést mellőzve, az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdése vonatkozásában érdemben bírálta el.

IV.

- [23] Az alkotmányjogi panasz megalapozott.
- [24] 1. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint alkotmányjogi panasz alapján „a bírói döntésben foglalt jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálja, azt, hogy a jogszabály alkalmazása során a bíróság az Alaptörvényben biztosított jogok alkotmányos tartalmát érvényre juttatta-e. Ha a bíróság az előtte fekvő, alapjogilag releváns ügy alapjogi érintettségére tekintet nélkül járt el, és az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával, akkor a meghozott bírói döntés alaptörvény-ellenes.” {3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [18]} Az Alkotmánybíróság nem vonhatja el azonban az ítélező bíróságok hatáskörét az előttük fekvő tényállás elemeinek átfogó mérlegelésére, csupán a mérlegelés alapjául szolgáló jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját, illetve a mérlegelés alkotmányossági szempontjainak a megtartását vizsgálhatja felül.
- [25] Az Alkotmánybíróság a fentiekkel összefüggésben szükségesnek tartja azt is kiemelni, hogy az Alaptörvény 28. cikke a bíróságok részére alkotmányos kötelezettségként írja elő, hogy az ítélező tevékenységük során a jogszabályokat az Alaptörvénnyel összhangban értelmezzék {pl. 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [33]; 28/2013. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [29]; 3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [17]}. A bíróságnak a jogszabályok által kijelölt értelmezési kereteken belül kell azonosítaniuk az eléjük kerülő ügy alapjogi vonatkozásait, valamint a bírói döntésben alkalmazott jogszabályokat az érintett alapjog alkotmányos tartalmára tekintettel kell értelmezniük.
- [26] Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz alapján tehát azt vizsgálta, hogy a Kúria helyesen ítélte-e meg a szóban forgó ügynek a véleménynyilvánítás szabadságával összefüggő kapcsolatát.

- [27] 2. Az Alkotmánybíróság jelen ügy tekintetében mindenekelőtt szükségnek tartotta felidézni a politikai vitákban elhangzó állításokkal kapcsolatos – a 3217/2020. (VI. 19.) AB határozatában is megjelenő – gyakorlatát.
- [28] 2.1. Az Alkotmánybíróság több döntésében is hangsúlyozta, hogy a közügyekkel összefüggő vélemények kinyilvánítását a szólásszabadság különös erővel védelmezi, és a közügyek megvitatásának lényegi részét jelentik a közügyek alakítóinak tevékenységét, nézeteit, hitelességét érintő megnyilvánulások: a társadalmi, politikai viták jelentős részben éppen abból állnak, hogy a közélet szereplői, illetve a közvitában résztvevők egymás elképzeléseit, politikai teljesítményét és azzal összefüggésben egymás személyiségét is bírálják {lásd többek között: 7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [45], [48]}. Emellett – összhangban a 3107/2018. (IV. 9.) AB határozatban foglaltakkal – az Alkotmánybíróság a szólásszabadságnak ebben a különösen védett körében jelen ügyben is érvényesnek tartja a vélemények és a tényállítások megkülönböztetésének relevanciájáról mondottakat: „A tényállítást tartalmazó megnyilvánulások szintén részei a szólásszabadságnak. Egyrészt valamely tény közlése is kifejezhet személyes véleményt, másrészt tényközlések nélkül a véleményformálás is ellehetetlenülne. A szólás- és sajtószabadság határainak megvonásánál mindazonáltal indokolt különbséget tenni az értékítéletek és a tényállítások védettsége között [...]. Míg vélemények esetében a hamisság bizonyítása értelmezhetetlen, addig a bizonyíthatóan hamis tények önmagukban nem állnak alkotmányos védelem alatt.” {7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [49]} Az adott közlés védelmére vonatkozó alkotmányjogi mérce meghatározásakor tehát a közügyek vitáján belül is fontos kérdés, hogy a közlés értékítéletnek vagy tényállításnak minősül-e {lásd: 3107/2018. (IV. 9.) AB határozat, Indokolás [25]}. E tekintetben az Alkotmánybíróság hangsúlyozza: egy ténytyszerűen állított kijelentés esetében az eljáró bíróságoknak minden esetben vizsgálniuk kell, hogy az elhangzó állítás tartalmazott-e olyan elemet, amely az értékítéletek körébe sorolható.
- [29] 2.2. Az Alkotmánybíróság a 3107/2018. (IV. 9.) AB határozatában megerősítette azt is, hogy politikai vitákban (különösen választási kampány során) a tényállításokra vonatkozó, a jogszerűtlenség megállapíthatósága tekintetében megengedőbb teszt alkalmazására csak szűk körben van lehetőség, vagyis a tényállítás alkotmányjogi fogalmát megszorítóan kell értelmezni. Erre utalt az Alkotmánybíróság akkor, amikor a mérlegelés alkotmányos követelményeként mondta ki, hogy a szóban forgó kijelentés értékelése nem történhet csupán „megragadva a kijelentés direkt tartalmánál” {5/2015. (II. 25.) AB határozat, Indokolás [27]}, hanem „a mérlegelést a választási kampány felfokozott helyzetét és az ügy összes körülményét figyelembe véve, valamint arra tekintettel kell elvégezni, hogy a jelöltek egymás programját és alkalmasságát minél szabadabban kritizálhassák” {31/2014. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [29]–[30]; 9/2015. (IV. 23.) AB határozat, Indokolás [43]}.
- [30] A politikai viták természetével összefüggésben az Alkotmánybíróság több olyan ügyben is foglalkozott, ahol a politikai vita egy választási kampányban zajlott. Így pl. a választási kampányt az Alkotmánybíróság következetesen olyan szituációnak tekintette, amelyben a lehető legerősebben jönnek számításba a közügyek minél szabadabb vitája melletti érvek, és ahol leginkább helye van a politikai programokról és a jelöltek alkalmasságáról vallott vélemények akár túlzó, felfokozott megfogalmazásának; tekintettel arra is, hogy ezen időszak alatt a cáfolat vagy ellenvélemény kifejtésének is jelentős tere nyílik {31/2014. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [30]; 5/2015. (II. 25.) AB határozat, Indokolás [28]; 9/2015. (IV. 23.) AB határozat, Indokolás [35], [43], továbbá 3107/2018. (IV. 9.) AB határozat, Indokolás [26]}.
- [31] Ezen megállapítás – a politikai viták megítélése során – nem kizárólag a választási kampányokban értelmezhető. A politikai szereplők ugyanis a kampány időszakokon kívül is éles bírálatokat és állításokat fogalmaznak meg egymással szemben, amelyekkel összefüggésben ugyanúgy egy fokozottabb tűrési kötelezettséget kell megkövetelni. Az egyes politikai szereplőknek ugyanis kampány időszakon kívül is számos lehetőségük nyílik a megfogalmazott bírálatokra történő széleskörű reagálásra.
- [32] 2.3. A politikai vitákkal kapcsolatban azt is fontos kiemelni, hogy az ennek keretében megfogalmazott tényállítások meghatározása nem történhet önmagában a bizonyíthatósági teszt köznapi értelemben vett automatikus alkalmazásával, azaz nem szorítkozhat kizárólag a vizsgált kijelentés szó szerinti tartalmának értékelésére. A közügyek intenzív vitájában résztvevők jogi felelősségre vonásához nem elegendő annak kimutatása, hogy a vizsgált megszólalás bizonyos elemei ténylegesen, objektív módon cáfolhatók. A vitatott kijelentés értékelését arra is figyelemmel kell elvégezni, hogy a kijelentés milyen valódi jelentést hordoz a választópolgárok számára. Ennek az értékelésnek a szemléletét az határozza meg, hogy a közügyek demokratikus vitája során a vita érintettjei a politikai történéseket a maguk összefüggéseiben értelmező polgárok, akik tisztában vannak a pártpoli-

tikai véleménynyilvánítások figyelemfelkeltésre és túlzásokra hajlamos jellemzőivel {a választási kampányok vonatkozásában lásd: 3107/2018. (IV. 9.) AB határozat, Indokolás [28], továbbá 3240/2019. (X. 17) AB határozat, Indokolás [29]}. A mérlegelés tehát egyértelműen túlmutat a kijelentés elemeinek pusztán bizonyíthatósági teszttel történő vizsgálatán, és az ügy valamennyi körülményének értékelését igényli. Ha az egymásra tett kijelentések közvetlenül a közéleti szereplők politikai tevékenységére, programjára vagy közéleti hitelességére, alkalmasságára vonatkozik, akkor – még ha állító módon fogalmazták is meg – vélelmezhető a közlés vélelményként való értelmeződése. Szintén védelem alá tarthat a kritika túlzó, meghökkentő megfogalmazása akkor is, ha a túlzás esetleg ténybeli kérdést is érint. Kétség esetén ráadásul a mérlegelés arra is támaszkodhat, hogy egyes részletek tényszerű cáfolatára széles körű lehetőség nyílik {a választási kampányok vonatkozásában lásd: 3107/2018. (IV. 9.) AB határozat, Indokolás [29]}.

- [33] A választási időszakra kiváltképp vonatkozatható az, amire az Alkotmánybíróság a politikusok egymás közti vitájával kapcsolatban már korábban is rámutatott: „az ő esetükben a személyüket ért bírálatot és minősítést a társadalmi nyilvánosság eleve másként, a demokratikus vita szükségszerű részeként, jellemzően a különböző politikai érdekek mentén értelmezendő megnyilvánulásként kezeli. Magyarországon az elmúlt időszakban kialakultak a plurális politikai nyilvánosság működésének sajátosságai, amelyek között a közéleti viták során elhangzottakat a társadalom kellő körütekintéssel tudja értékelni.” {7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [57]}
- [34] 3. Tekintettel arra, hogy az alkotmányjogi panasszal támadott kúriai döntés az indítványozónak egy parlamenti felszólalásában elhangzó állítása kapcsán is megállapította az alapügy felperes jóhírnevének sérelmét, ezért az Alkotmánybíróság röviden felhívja a figyelmet az Országgyűlésben zajló politikai viták során elhangzó kijelentésekkel kapcsolatos gyakorlatára.
- [35] A korábbi alkotmánybírósági gyakorlat nem csupán a kommunikáció tárgya (közéleti kérdés), hanem helyszíne alapján is kiemel közléseket: a 3374/2019. (XII. 19.) AB határozat arra mutatott rá, hogy mivel az abban az ügyben felmerült vita „az Országgyűlésben zajlott, amely a parlamenti viták fő helyszíne, és mint ilyen, a parlamenti hagyományok alapján egy olyan helyszínnek tekinthető, ahol a Házsabályban meghatározott fórumokon és csatornákon keresztül történő véleménynyilvánítás csak egészen szélsőséges esetben korlátozható, [ezért] a vitában részt vevőknek általánosságban is nagyobb tűrési kötelessége van a megfogalmazott kritikákkal szemben” {3374/2019. (XII. 19.) AB határozat, Indokolás [34]}. Jelen ügy kapcsán is megerősíti ezért az Alkotmánybíróság, hogy a közéleti (politikai) vita helyszínén zajló, közéleti kérdésben gyakorolt véleménynyilvánítási szabadság csak egészen különleges esetekben korlátozható.
- [36] 4. Jelen ügy vonatkozásában a fentiek alapján az Alkotmánybíróság az alábbiakat állapította meg.
- [37] 4.1. Az alkotmányjogi panasz alapját képező ügyben az indítványozó hivatalban lévő országgyűlési képviselő volt, aki egyúttal a 2018-as parlamenti választásokon is jelöltként mérettette meg magát, hasonlóan az alapügy felpereséhez. Az indítványozó által tartott sajtótájékoztatók (mind a 2018. március 7-ei, mind a 2018. április 4-ei) is a 2018-as országgyűlési választás kampányidőszakában hangzottak el, és azok politikai vitának minősültek, valamint közügyeket és a jelöltek alkalmasságát (konkrétan az alapügy felperesének feddhetetlenségét) érintették. Mindezek alapján egyértelműen megállapítható, hogy jelen ügyben az Alkotmánybíróság fentiekben ismertetett, a politikai vélemények megítélésével összefüggő gyakorlata irányadónak tekinthető.
- [38] Az elsődlegesen megválaszolandó kérdés az, hogy az indítványozó által a sajtótájékoztatón tett kijelentések tisztán tényállításnak, vagy pedig politikai véleménynek tekinthetőek-e. Az indítványozónak a sajtótájékoztatókon megfogalmazott kijelentései három állítást tartalmaztak: egyfelől, hogy a két említett politikus egymással kapcsolatban állt, másfelől, hogy az alapügy felperese pénzzel támogatta a másik politikus kampányát és megválasztását, amely pénzzel az indítványozó szerint a másik érintett politikus nem számolt el, harmadrészt, hogy az állítólagosan pénzt adó, jelen alapügy felperese bünszervezetet tart fenn. Az Alkotmánybíróságnak ezen állítások tekintetében – figyelemmel arra, hogy az Alkotmánybíróság nem veheti át az általános hatáskörű bíróságok szerepét, de az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésével összefüggő ügyekben mégis értékelnie kell az alapul szolgáló kijelentéseket – azt kellett vizsgálnia, hogy azok tényállításnak minősülnek-e és azokra tisztán a bizonyíthatósági teszt irányadó, vagy pedig tartalmaznak véleménynyilvánítási elemet, amelyet ezért a kampányidőszakokra irányadó szempontok szerint, politikai véleményként kell értékelni. Ennek megválaszolása azért lényeges, mivel csak ezáltal dönthető el, hogy a Kúria az Alaptörvénnyel összhangban hozta-e meg a döntését.

- [39] Jelen ügyben az vitán felül áll (azt a Kúria sem vitatta), hogy a sajtótájékoztató egy politikai vita részét képezte, az egy olyan kampányeseménynek minősült, amelynek célja az volt, hogy az indítványozó kételyt ébresszen az alapügy felperesének feddhetetlensége, valamint a másik érintett politikus alkalmassága, illetve mindkettejük közéleti hitelessége tekintetében. Az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlata szerint, ha az egymásra tett kijelentések közvetlenül a közéleti szereplők politikai tevékenységére, programjára vagy közéleti hitelességére, alkalmasságára vonatkoznak, akkor – még ha állító módon fogalmazták is meg – vélelmezhető a közlés véleményként való értelmeződése.
- [40] A sajtótájékoztatón tett kijelentések három eleme tekintetében az Alkotmánybíróság az alábbiakra hívja fel a figyelmet. A két politikus közötti kapcsolat tényszerűségét az eljáró bíróságok vizsgálták, és az általuk megállapított tényállás alapján annak valódiságát igazoltnak találták, így e tekintetben még a bizonyíthatósági teszt alapján is megengedhető volt az erre irányuló kijelentés. Az indítványozó által megfogalmazott azon állítás, amely szerint az alapügy felperese bűnszervezetet tart fenn (amely kijelentést egyéb iránt az alapügy felperese maga sem kifogásolta az alapügyben, erre tekintettel nem kérte jóhírveve illetve becsülete sérelmének a kimondását), olyan túlzó, meghökkentő kijelentés, amelynek alapját az érintett személlyel szemben akkor folyó bűnügyi nyomozás szolgáltatta, és amely egyértelműen a politikusok közötti vitában megjelenő, leegyszerűsítő jellegű, általánosító kifejezés volt. Ez az általánosító mondat önmagában tehát értékítéletnek tekinthető, különös figyelemmel arra, hogy az alapügy felperese ellen nem ekkor indult először bünvádi eljárás. A sajtótájékoztató harmadik kijelentése az alapügy felperese által a másik érintett politikusnak, az indítványozó által vélelmezett juttatott anyagi támogatásra és az azzal való elszámolhatóságra irányult. E tekintetben az indítványozó állítását a sajtóban megjelent információkra alapozta, és a sajtótájékoztatónak ez az állítás volt a fő üzenete. Ezen üzenet azonban kétségtelenül a jelöltek közéleti hitelességére, a másik érintett politikus függetlenségének megkérdőjelezésére irányult, amely azonban a fentiek szerint már önmagában véleménynyilvánításnak minősíti az adott kijelentést.
- [41] Ennek vonatkozásában azt is fontos megvizsgálni, hogy az alapügy felperesének a választási kampányban valóban lehetősége volt-e cáfolni a személyére tett kijelentéseket. A Kúria szerint erre nem volt valós lehetősége az alapügy felperesének, mivel ő akkor épp előzetes letartóztatásban volt. E tekintetben az Alkotmánybíróság az alábbiakat hangsúlyozza: önmagában az a tény, hogy az alapügy felperese előzetes letartóztatásban volt még nem zárta ki, hogy cáfolatát adja az indítványozó kijelentéseinek. Az ugyan kétségtelen, hogy a cáfolatra korlátozottabban volt lehetősége, mintha szabadlábon lett volna, azonban az a megállapítás biztosan nem helytálló, hogy a cáfolat adására egyáltalán nem volt lehetősége. A cáfolat lehetőségének időbeli és térbeli terjedelme valamint teljessége ugyanis annak nem feltétele, ezért megállapítható, hogy az alapügy felperesének volt lehetősége cáfolni az indítványozó kijelentését, tehát ő maga is tudta a választópolgárok véleményét ezen ügy tekintetében formálni.
- [42] Végül az Alkotmánybíróság azt is hangsúlyozza, hogy a sajtótájékoztató elhangzó állításokat a választópolgárok megfelelően értelmezni tudták, és egyértelmű lehetett számukra, hogy ebből milyen következtetések vonhatóak le az alapügy felperesére és a másik érintett politikusra nézve.
- [43] 4.2. Az Alkotmánybíróság vizsgálta az indítványozónak a 2017-ben elhangzó parlamenti felszólalásában tett kijelentések véleménynyilvánító jellegét is. A Kúria megítélése szerint az itt elmondott kijelentések egyértelműen tényállítások voltak, és annak tartalma tekintetében azt is figyelembe kellett venni, hogy az indítványozó jogász, sőt korábbi ügyész.
- [44] Az Alkotmánybíróság a 3048/2020. (III. 2.) AB határozatában kimondta, hogy ha egy közlés tárgya egyértelműen közéleti kérdés (amely jelen ügyben egyértelműen megállapítható volt), akkor az ebben a körben tett megnyilvánulások a szólásszabadság fokozottabb védelmét élvezik {3048/2020. (III. 2.) AB határozat, Indokolás [26]}. A védelmet erősíti az is, hogy a vitatott kijelentés elhangzásának helyszíne az Országgyűlés volt, amely a társadalmi viták elsődleges, kifejezetten erre a célra rendelt helyszíne. Bár vitán felül áll, hogy az alapügy felperese az őt sértő megnyilvánuláskor nem volt országgyűlési képviselő, viszont rendszeresen véleményt nyilvánított közéleti kérdésekben, így közszereplőnek minősült. Az indítványozói felszólalás során tehát egy közszereplő egy másik közszereplőre vonatkozóan tett kijelentést, közéleti kérdésben, a közéleti viták lefolytatásának egy tipikus helyszínén. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy a kijelentés a véleményszabadság oltalma alá vonható, és mint ilyen az Alaptörvény IX. cikkének különösen kiemelt védelme vonatkozik rá. Fontos megjegyezni azt is, hogy az indítványozó által tett kijelentés egy ügyészség által elrendelt

nyomozásra alapult, amelynek ténye igazolható. Az abból levont következtetés pedig a korábban is részletezettek szerint egy túlzó, meghökkentő kijelentés, amely az alapügy felperesének feddhetetlenségére és alkalmasságára utal, és mint ilyen az alkotmánybírói gyakorlat szerint véleménynyilvánítási elemet tartalmaz, ezért az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésének oltalma alatt állt.

- [45] 5. Fentiekkel összhangban az Alkotmánybíróság ismételten hangsúlyozza, hogy a választási kampányok során a választási eljárási törvény széles eszköztárat biztosít a jelöltek számára a választópolgárok meggyőzésére, és ezekkel összefüggésben az alkotmánybírói gyakorlatból is az következik, hogy a választási kampányokban az egyes kijelentések megítélése tekintetében a tényállítások és a (politikai) véleménynyilvánítások közötti határok kitolód(hat)nak. Ezzel együtt az Alkotmánybíróság szükségesnek tartja kiemelni, hogy a jelöltek részéről a kampányokban tett féligazságot tartalmazó, az igazságot elferdítő, kétértelmű, vagy épp valótlan tartalmú állítások megfogalmazása, egy olyan negatív folyamatot generál, amelynek káros hatásait minden jelölt felismerheti és az egész társadalmat sújtja. A jó erkölcsöt és a jó ízlést figyelmen kívül hagyó megnyilvánulások morálisan minősítik azt is, aki ilyen eszközökkel él. Az alapjogilag védett szólásszabadság nem jelenti azt, hogy minden, nem jogellenes, hátrányos jogkövetkezménnyel nem járó lehetőséggel élni is kell. Etikai szempontokon túl ezt diktálja minden érintett jól felfogott saját érdeke is {3240/2019. (X. 17.) AB határozat, Indokolás [33]}.
- [46] Ismételten szükséges megjegyezni, hogy az Alkotmánybíróságnak a választási kampány szabad folyását védő eddigi gyakorlata és a most, illetve korábban összegzett értelmezése nem jelenti azt, hogy a jelöltek bármilyen valótlan információt, állítást terjeszthetnek egymásról. A fenti alkotmányossági szempontok a mérlegelés lehetséges határát is kijelölik. E szerint, ahogyan már a 3107/2018. (IV. 9.) AB határozatban is fogalmazott az Alkotmánybíróság: ha a megnyilatkozásnak észszerűen még a kampány körülményei között sem tulajdonítható olyan jelentés, amely szerint a közlést a választók az érintett múlt- vagy jövőbeli politikájára vagy a jelölt alkalmasságára vonatkozó politikai véleményként értelmezik, akkor helye lehet a közlő valótlan tényállítás miatt történő felelősségre vonásának. Minél közvetettebb módon kötődik egy kijelentés a jelölt politikai tevékenységéhez, programjához, illetve minél önállóbb jelentősége és minél nagyobb súlya van a megnyilvánulás ténybeli elemének, annál inkább valószínűsíthető, hogy az állítás jogszerűségének megítélésére valóban a tényállításokra irányadó követelmények alapján kerüljön sor {lásd: 3107/2018. (IV. 9.) AB határozat, Indokolás [32]}.
- [47] 6. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Kúria az indítványozó sajtótájékoztatóján valamint parlamenti felszólalásában elhangzó kijelentéseket nem az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésével összhangban ítélte meg, ezért a támadott kúriai ítéletet megsemmisítette.

Budapest, 2022. március 1.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Dienes-Oehm Egon
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Handó Tünde
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Horváth Attila
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Imre
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Miklós
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Márki Zoltán
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Schanda Balázs
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szívós Mária
alkotmánybíró helyett

Dr. Salamon László alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [48] A határozat rendelkező részét támogatom.
- [49] Az indokolást illetően egy elvi jellegű észrevételem van a tényállítás és vélemény viszonyát illetően. Már több ügyben [3051/2022. (II. 11.) AB határozat és 3052/2022. (II. 11.) AB határozat] utaltam arra, hogy lényegesnek tartom a szólásszabadság fogalmi körébe egyaránt beletartozó tényállítások és értékítéletek között világos határvonalat húzni. Az értékítélettel terhelt tényállítás esetében sem közömbös, hogy az állított tény valóságos-e vagy sem, azaz a tényállítás nem lehet valótlan. Ugyanis a tényből következik az értékítélet és nem fordítva. Ezt a jelen ügyben is relevánsnak tartom.
- [50] Kétségtelenül a sajtótájékoztatókon felmerült tényállítások utóbb nem bizonyultak valónak. Ugyanakkor az ügy szempontjából alapvető jelentőségűnek tartom, hogy az indítványozó a sérelmezett tényállításokat harmadik forrásra (jellemzően sajtóhírekre) alapította anélkül, hogy tudott volna azok nem valós voltáról. Nézetem szerint közéleti vitákban a harmadik, jellemzően médiaforrásokból származó, utóbb mégis valónak nem bizonyuló tényállítások szóba hozása, azokra történő hivatkozás, ha erre a szólással élő részéről jóhiszeműen került sor, a szólásszabadság védelme alatt áll. Enélkül a közéleti viták nagymértékben ellehetetlenülnének. Megjegyzem, hogy ilyen esetekben a jóhírnév sérelme alapvetően az eredeti híresztelő tekintetében merülhet fel.
- [51] A parlamenti felszólalások az Országgyűlés működésének elválaszthatatlan és szükséges részei, korlátozásukra csak egészen kivételes okból kerülhet sor. Az indítványozó parlamenti felszólalása pontatlanságának megítélését illetően osztom az első és másodfokú bíróság álláspontját.

Budapest, 2022. március 1.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
alkotmánybíró helyett

Dr. Horváth Attila alkotmánybíró különvéleménye

- [52] A többségi határozatot nem tudtam támogatni, ezért különvéleményt csatolok a döntéshez [Abtv. 66. § (2) bekezdés].
- [53] A tényállítások és vélemények elhatárolása az Alkotmánybíróság gyakorlatában hangsúlyosan szerepelt, és több alkalommal is megtörtént, mint ahogyan a tényállításokat és véleményeket megillető alapjogi védelmi rendszert is kidolgozta a testület.
- [54] Nem értek egyet a határozat azon megállapításával, hogy létezhetnek olyan körülmények, melyek között a hamis tényállítás a véleménynyilvánítás szabadságának védelme alatt állhat.
- [55] Az alapügybeli kijelentések véleményem szerint tényállítások, még hozzá nagyon súlyosak, és valóságukat nem bizonyították sem akkor, sem később. A perbeli felperes jóhírnévét egyértelműen sértik, még akkor is, ha egy ellene éppen folyamatban lévő büntetőeljárás adta a kijelentések alapját. Álláspontom szerint a Kúria helyesen állapította meg, hogy a valótlan (nem bizonyított, hamis) tényállítások már nincsenek alapjogi védelem alatt. A valótlan tényállítás még akkor sem lehet megengedett, ha annak oka a valótlanul tény állító téves feltevése, tévedése, megítévesztettsége.

- [56] Megjegyzem, hogy a hamis tényállítást nem illetheti védelem még abban az esetben sem, ha azt közszereplőkkel szemben fogalmazzák meg, akkor sem, ha közérdeklődésre tart számot és közügyek megvitatásával kapcsolatos. Kiemelten nem érdemel alapjogi védelmet a hamis tényállítás a választási kampányban.
- [57] Örök erkölcsi elvárás, etikai szabály, hogy az emberek mondjanak igazat, ne hazudjanak egymásnak. Fontosnak tartom, hogy az Alkotmánybíróság a döntéseivel ezt az erkölcsi elvárást hozza közelebb az alkotmányjogi gyakorlathoz. Különösen megalapozott volna ez az elvárás a közelgő választások előtt annak reményében, hogy kedvező hatással lehet a kampányra.

Budapest, 2022. március 1.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Horváth Attila
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/3954/2021.

